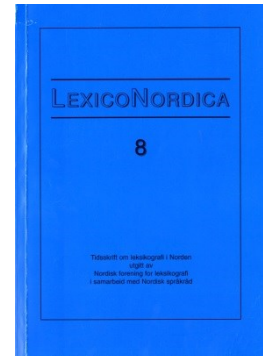

LexicoNordica

Titel: Håller principerna för Skandinavisk ordbok?
Forfatter: Birgitta Lindgren
Kilde: LexicoNordica 8, 2001, s. 111-123
URL: <http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/lexn/issue/archive>

© LexicoNordica og forfatterne

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Søgbarhed

Artiklerne i de ældre LexicoNordica (1-16) er skannet og OCR-behandlet. OCR står for 'optical character recognition' og kan ved tegngenkendelse konvertere et billede til tekst. Dermed kan man søge i teksten. Imidlertid kan der opstå fejl i tegngenkendelsen, og når man søger på fx navne, skal man være forberedt på at søgningen ikke er 100 % pålidelig.

Birgitta Lindgren

Håller principerna för Skandinavisk ordbok?

A new edition of “Skandinavisk ordbok” (Scandinavian Dictionary) is in preparation. An examination of the editing principles is therefore appropriate. The following is a discussion of the editing principles of the dictionary.

“Skandinavisk ordbok” contains about 10,000 words divided almost equally between the three languages – Danish, Norwegian and Swedish – presented in separate lists. Only those words are included that could be obstacles when a speaker of one of the languages is confronted with the other two languages, i.e. false friends and unique words. All the words represent potential difficulties for the speakers of one language confronted with the two other languages.

It is a comprehension dictionary, meant only to be used in decoding texts, and not to be used when translating or interpreting.

The following questions are discussed: 1) Would one single list be better? 2) Should false friends be marked? 3) Should a common meaning be presented in the definitions? If one is strictly holding on to the idea of a comprehension dictionary the answer is *no* to the two last questions. Therefore, false friends are not marked. But the editors have allowed themselves a deviation from the principles in connection with question no. 3.

Skandinavisk ordbok utkom 1994. Sedan en tid förbereds en ny upplaga, som beräknas vara tryckklar under senare delen av 2001. Inför denna nya upplaga är det på sin plats att se över principerna för ord-boken.

Skandinavisk ordbok kan i korthet beskrivas så här. Den innehåller danska, norska och svenska ord som kan ge problem i umgänget mellan danskar, norrmän och svenskar. Omfånget är cirka 10.000 ord fördelade något så när jämnt mellan språken. Den är endast avsedd för passivt, avkodande bruk, det är alltså en *receptionsordbok*. Varje språk presenteras för sig i en egen lista. Till varje ord ges kortfattade upplysningar om motsvarigheter i de två grannspråken eller, om motsvarighet saknas, en mycket kortfattad förklaring.

Boken är utarbetad av en redaktionsgrupp bestående av en dansk redaktör, Allan Karker, två norska redaktörer, Skirne Bruland och Ståle Løland, samt en svensk redaktör – jag själv – som tillika är huvudredaktör. Förekomsten av två norska redaktörer skall inte tolkas så att den ene representerar bokmål och den andre nynorska, utan är en följd av att den som från början var utsedd som norsk redaktör trodde sig behöva en vikarie i starten. Så blev det nu inte. Men med tanke på

den speciella norska språksituationen med en mycket större variation jämfört med danskan och svenskan visade det sig vara väl motiverat att ha två norska redaktörer.

Boken har tillkommit på initiativ av Nordiska språksekretariatet (nedlagt 1997 och delvis ersatt av Nordiska språkrådet). Den har med ekonomiskt stöd av Nordiska ministerrådet givits ut i tre parallella utgåvor av förlaget Norstedts i Sverige (med titeln *Norstedts Skandinaviska ordbok*), av Kunnskapsforlaget i Norge (med titeln *Skandinavisk ordbok*) och av Gyldendal i Danmark (med titeln *Skandinavisk ordbog*). Det är det svenska förlaget som är huvudförlag. Det finns också en Internetversion, som är gratis tillgänglig via det nordiska skoldatanätet kallat Odin, som drivs på uppdrag av Nordiska ministerrådet, med adress <<http://www.nada.kth.se/skandlexikon>>. Internetversionen är upplagd som en databas med samma utformning som de andra ordböcker som ligger på skoldatanätet.

I boken finns ett förord och ett inledande avsnitt om bokens uppläggning. Där finns också en tabell över vissa olikheter mellan de skandinaviska språken. Dessa inledande avsnitt är ursprungligen skrivna på svenska, men är på önskemål av det danska förlaget översatt i den danska utgåvan. Den norska utgåvan har behållit den svenska versionen men har en egen baksidestext på norska. För övrigt ser innehållet i de tre utgåvorna likadant ut med tre separata listor: en dansk, en norsk och en svensk. I den nya upplagan kommer förordet och inledningen möjligen att översättas även i den norska utgåvan, vilket bedöms öka försäljningsvärdet i Norge. Förlagen har säkerligen gjort en riktig bedömning av vad den bokköpande publiken kan acceptera i ett fall som detta.

Behovet av ordboken

Det hör kanske inte till principerna, men det kan vara på sin plats att först se på behovet av en sådan här ordbok. För ordningens skull borde man först avgöra om det över huvud taget behövs ordböcker mellan de skandinaviska språken. Språken anses så lika varandra, att de, som ofta brukar påpekas, lika gärna kunde beskrivas som dialekter av samma språk. Generellt brukar man tala om att cirka 75 % av ordförrådet är detsamma, men i vissa texter kan man komma upp till ännu högre siffror. Men just de ord som skiljer språken åt kan vara oerhört viktiga för förståelsen av en text. Det rör sig ibland om mycket centrala och vanliga ord som t.ex. da. *I*, no. *dere*, sv. *ni*; no. *gøy*, da. *skæg*, sv. *kul*; da., no. *advare*, sv. *varna*. Vidare har vi mängden av falska vänner. Den

mest kända är *rolig*, som i danskan och norskan är synonym till *stille* och i svenskan synonym till *underhållande*. Ordböcker behövs alltså. Och det behövs ordböcker av alla slag: mindre, kortfattade ordlistor och större utförliga ordböcker. Den vanligaste situationen torde vara att man vill förstå något skrivet eller sagt på grannspråket; därför finns det ett behov av passiva ordböcker. Men självfallet måste man ibland översätta, och därför behövs också aktiva ordböcker.

Situationen när det gäller interskandinaviska ordböcker kan inte sägas vara helt tillfredsställande. Det finns exempelvis överhuvudtaget ingen större ordbok från svenska till norska, och den enda stora ordboken från svenska till danska, *Svensk-dansk ordbog* av Palmgren m.fl., utkom 1954, och är starkt föråldrad. Också den större dansk-svenska ordboken, *Dansk-svensk ordbok* av Molde, är från 1950-talet, och även om den senare utkommit med supplementslistor, så är också den i dag i behov av en modernisering. Inte heller mellan danska och norska finns det större moderna ordböcker. Den senast utgivna större interskandinaviska ordboken är *Norsk-svensk ordbok* av Fowler och Vannebo från 1992.

Omfång

Som bekant bestäms ordböckers omfång främst av marknadsmässiga faktorer. En ordbok om cirka 10.000 ord fördelade något så när jämnt mellan de tre inblandade språken var tilltalande när det gällde *Skandinavisk ordbok* ur förlagets synpunkt, och vi kunde som redaktörer efter vissa tester konstatera att det var ett rimligt omfång. I den nya upplagan kommer vi efter överläggningar med förlaget att öka omfånget med nästan 2000 ord.

Mellan 3000 och 4000 ord per språk är inget stort antal, och det är kanske ännu viktigare än i större ordböcker att noga överväga urvalsprinciperna.

Ordurval

När det gäller urvalet är det först och främst viktigt att påminna om att *Skandinavisk ordbok* är avsedd för passivt, avkodande bruk. Den skall användas i den situation som är den normala i umgänget mellan skandinaver, alltså att man i kontakt med något av grannspråken stöter på ett obekant ord eller misstänker att ett ord betyder något annat än det man trott. Mindre ofta behöver man översätta från sitt modersmål till

något av gransspråken. För ett sådant aktivt bruk behöver man utförligare tvåspråkiga ordböcker kompletterade med enspråkiga ordböcker på både källspråket och målspråket.

Urvalet i *Skandinavisk ordbok* siktar på nutida språk, sådant man möter i skönlitteraturen och i allmän, ej alltför specialinriktad sakprosa. Utan att luta oss alltför mycket på några frekvensuppgifter, har vi gallrat bort uttryck som vi bedömer som ovanliga.

Sammanfattningsvis gäller följande principer för urvalet:

A. Följande medtas:

1. Ord och fraser som kan vålla problem
 - a) ord som har helt olika betydelser: da. *afdrag*, no. *avdrag* = sv. *avbetalning* (jfr sv. *avdrag* = da., no. *fradrag*)
 - b) ord med ytterligare en betydelse: no. *skål* (äv. om fat under kopp)
 - c) unika ord: no. *økt* (da. *arbejdsperiode*, sv. *arbetspass*).
2. Ett villkor är att orden bedöms höra hemma i modernt ordförråd.
3. Ytterligare ett villkor är att orden bedöms vara frekventa ord eller i övrigt vanliga och välkända ord.

B. Följande medtas ej:

1. Ord som är helt identiska i de tre språken: *arv*, *bibliotek*, *stål* (jfr A1).
2. Ord med lätt igenkännliga systematiska skillnader (jfr A1), såsom:
 - a) grafiska skillnader: *bær/bär*, *brød/bröd*, *ikke/icke*
 - b) skillnader i ändelser: *leve/leva*
 - c) andra skillnader: *pels/päls*, *gab/gap*, *sag/sak*.
3. Alltför speciella fackuttryck (jfr A2 och 3): da. *ejefald* (genitiv) och no. *jonsokkoll* (växten *Ajua pyramidalis*, sv. *blåsuga*).
4. Föråldrade och ovanliga ord (jfr A2 och 3): no. *degn* (sv. *klockare*) och sv. *fallandesjuka* (epilepsi).
5. Alltför dialektala uttryck. En stark gallring görs också av slanguttryck, eftersom det lätt kan bli alltför många. Samtidigt har vi tagit hänsyn till att modern prosa i dag innehåller alltmer av vardagliga uttryck.

Upplysningar om orden

Eftersom ordboken är avsedd som en passiv, avkodande ordbok ges inga upplysningar om orden utöver en motsvarighet eller förklaring.

Det innebär alltså att följande uppgifter saknas:

- uttal
- ordklass
- böjning
- stilnivå (men vi ger när så är möjligt en motsvarighet på samma stilnivå, t.ex. da. *koste det hvide ud af øjnene* som förklaras med no. *koste flesk* och sv. *kosta skjortan*.)
- konstruktionsmöjligheter
- upplysning om ett norskt ord tillhör bokmål eller nynorska.

Däremot ges

- betydelseuppgift i form av motsvarighet eller en kortfattad kommentar, allt i syfte att man skall förstå ordet i sitt sammanhang.

Problem

Allt det som hittills sagts verkar kanske självklart och enkelt. Men som varje ordboksredaktör vet, finns det alltid problem.

Omfånget – för litet?

Som ordboksanvändare vill man gärna att det skall rymmas många ord i ordboken. När man inte hittar ett ord som man söker, tycker man att ordboken är för liten. I den krassa verkligheten styrs omfånget emellertid av ekonomin och förlagens mallar för olika storlekar på böckerna. När det gäller *Skandinavisk ordbok* kan vi redaktörer heller inte påstå att vi anser att den borde vara särskilt mycket större i sidantalet. Det är också svårt att tro att man kan sätta ordartiklarna tätare för att på så sätt få plats för särskilt många flera ord.

Urvalet – för få gamla ord, för få specialord, för få sammansättningar?

Med tanke på omfånget anser vi att det är rimligt att vi är restriktiva när det gäller föråldrade ord, fackuttryck m.m. När det gäller sammansättningar vet vi av erfarenhet av ordboksanvändare vill ha flera än vad redaktörer tycker är nödvändigt. Vi har eftersträvat att ta med sammansättningar där man kan ha svårigheter med att tolka ordet utifrån dess delar. Vi har exempelvis med da. *dynebetræk*, trots att både *dyne* och *betræk* finns med, eftersom det för en svensk inte är så lätt att sluta sig till att det motsvarar sv. *påslakan* utifrån förklaringen 'täcke' till *dyne* och 'överdrag' till *betræk*.

Yttre utformning

Om vi bortser från layoutfrågor som typsnitt o.d. kan följande vara av principiellt intresse när det gäller den yttre utformningen.

Tre listor eller en?

Det är inte självklart att man skall ha en lista för varje källspråk så som vi nu har det. En svensk kan ha svårt att i skrift skilja mellan danska och norska och därför tveka om vilken lista han skall slå upp i. En dansk kan i tal ha svårt att skilja mellan norska och svenska. I första upplagan av *Nordisk förvaltningsordbok* liksom i *Nordisk leksikografisk ordbok* är alla ord samlade i en enda lista. Hur detta kunde se ut i sin mest ekonomiska form i vår ordbok illustreras av fig. 1.

AB sv da, no A/S	adspredd da no atspredt sv förströdd	avholdsmann no Ø <i>afholdsmand</i>
ad da no langs, gjennom, til sv längs, genom, åt	advare da, no sv varna	[...]
aderton sv da, no atten	afholdsmand da no avholdsmann sv nykterist	nykterist sv Ø <i>afholdsmand</i>
adfærd da no atferd sv beteende	A/S da, no Ø <i>AB</i>	tillgång sv da 1. adgang 2. resurse no 1. tilgang, adgang 2. ressurs
adgang da, no sv tillträde, tillgång	atspredelse no Ø <i>adspredelse</i>	tillträde sv Ø <i>adgang</i>
adspredelse da no atspredelse sv förströelse	atspredd no Ø <i>adspredd</i>	varna sv Ø <i>advare</i>
	atten da, no Ø <i>aderton</i>	

FIGUR 1. Exempel på hur en samlad lista kunde se ut.

Men den vanligaste situationen torde vara att man vet vilket språk man läser eller hör, och då vill man förmodligen slå upp ordet i en lista över just det språket. Vi ändrar hur som helst inte på detta i den nya utgåvan. Däremot bör boken bli genomgående paginerad, och helst borde varje lista få en kantrubrik, så att användaren lättare kan orientera sig.

Eftersom det är tre språk inblandade, får ordboksanvändaren – oavsett om man skulle ha en enda gemensam lista eller som nu tre separata – upplysning om inte bara vad uppslagsordet motsvarar på hans eget språk utan även på det andra grannspråket. Detta är han måhända inte alltid intresserad av. Men om man ville komma från det, vore man tvungen att göra en dansk-norsk lista för norrmän och en dansk-svensk för svenskar osv., alltså sammanlagt sex olika tvåspråkiga listor. Om man ville presentera dessa i en och samma volym, blev det en mycket tjockare bok, dock inte tre gånger så tjock, eftersom den danska listan för norrmän inte behövde bli så stor med hänsyn till den stora likheten mellan dessa språk. Men en av poängerna med att ge ut en skandinavisk ordbok är att visa på likheterna och olikheterna mellan språken.

Samma mall för varje artikel?

En annan detalj i den yttre utformningen är frågan om man skall fortsätta med att ha samma mall för alla artiklar i *Skandinavisk ordbok*. Så här ser det ut nu:

snodig	uppslagsordet på källspråket (här norska)
da pudsig	motsvarighet eller förklaring på målspråk 1
sv lustig	motsvarighet eller förklaring på målspråk 2

FIGUR 2. *Från norska listan*

Så är det även när samma ord finns i två av språken, ett förhållande som är mycket vanligt när det gäller danska och norska i förhållande till svenska. Se fig. 3 och 4.

helt
no helt
sv hjälte

klia
da klø
no klø

FIGUR 3. *Från danska listan*

FIGUR 4. *Från svenska listan*

I sin anmälan av *Skandinavisk ordbok* i *LexicoNordica* 3 påpekar Martin Gellerstam (1996:348) att ett annat sätt att signalera denna likhet vore att *inte* ha med sådana ekvivalenter som är lika med uppslagsordet. Det kan ligga mycket i det, och det skulle onekligen spara plats. Då kunde det se ut så här (se nästa sida):

helt äv. no
sv hjälte

klia
da, no klø

FIGUR 5

FIGUR 6

Men från annat håll har vi fått höra att det är pedagogiskt med samma mall. Vi ändrar inte mallen i den nya upplagan.

Förklaringar; betydelseuppdelning m.m.

Allt det föregående är trots allt bara yttre fenomen. Viktigare är förstås själva förklaringarna. Här används *förklaring* som term både för ekvivalent och omskrivning, när ekvivalent saknas.

Mer än ett målspråk – redaktionella kommentarer

Att ordboken är trespråkig och varje ordlista avsedd för talare av båda målspråken gör att man inte kan använda sig av ett enda språk för de redaktionella kommentarerna i ordartiklarna. Men redaktionellt språk i själva ordartiklarna har inte varit något problem i Skandinavisk ordbok, eftersom upplysningar och förklaringar är så kortfattade. Formuleringen av de relativt få hänvisningar som vi ger är likadan på de tre språken: "se X" (se fig. 7). Ett uppslagsord som är en förkortning kan förtydligas genom att den fulla formen ges i parentes (se fig. 8).

lod se *lade*

OS (olympiska spel)

da OL

no OL

FIGUR 7. *Från danska listan*

FIGUR 8. *Från svenska listan*

Ett större problem är – som togs upp redan i början – vilket redaktionellt språk som kan användas i förord m.m.

Disambiguering

Förklaringarna skall som sagt vara enkla. När vi så kan nöjer vi oss med att ge ett enda ord som förklaring. Ordböcker som har ambitionen att vara till hjälp för översättare ger naturligtvis flera synonymer, som var och en kan passa i olika sammanhang. Jämför hur da. *snor* förklaras på svenska i Skandinavisk ordbok och i Dansk-svensk ordbok (se nästa sida).

snöre

snöre, tråd, band, liten lina; snodd;

galon: [hund]koppel

FIGUR 9. *Skandinavisk ordbok*

FIGUR 10. *Dansk-svensk ordbok*

Ibland har vi med hjälp av en synonym eller en upplysning i parentes förtydligat vilken betydelse som avses. Se fig. 11 och 12.

børse

da bøsse, gevær

sv bössa, gevär

dogg

da dug (væde)

sv dagg; imma

FIGUR 11. *Från norska listan*

FIGUR 12. *Från norska listan*

Egentligen innebär detta ett avsteg från grundprincipen att bara ta med det som är nödvändigt. Man kan hävda att den dansk eller svensk som stöter på *børse* i en norsk text skulle kunna nöja sig med förklaringen *bøsse* resp. *bössa*, eftersom han av sammanhanget borde förstå att detta inte är fråga om någon annan betydelse än just 'gevär'. En annan lösning vore att bara ha de entydiga *gevær* resp. *gevär* som ekvivalenter. Men vi tror att de flesta skulle undra varför vi då inte hade angivit *bøsse*, *bössa* som ekvivalenter – ord som de flesta spontant uppfattar som samma ord som uppslagsordet. (Det är de också; no. *børse* är en förvanskning av *bøsse* under påverkan av *børs*.) I fallet *dogg* kan man på samma sätt hävda att en dansk utifrån sammanhanget borde inse att det inte är fråga om en *dug* som man lägger på bordet. Även här tror vi dock att det underlättar för användaren om vi frångår grundprincipen.

Gemensam betydelse

En annat fenomen är det fråga om när ett uppslagsord har en betydelse gemensam med ett eller båda målspråken. Vi har då valt att ta med den gemensamma betydelsen (fig. 13). Även detta är förstås ett avsteg från grundprincipen. För detta avsteg har vi inte något annat försvar än att det intuitivt känns rätt att ha med den. Om vi höll oss striktare till grundprincipen, skulle vi utelämna den gemensamma betydelsen. Det är ju inte den som ställer till med problem. Det skulle då se ut som i fig. 14.

tur
da 1. tur 2. held
no 1. tur 2. hell

FIGUR 13. *Från svenska listan*

tur
da held
no hell

FIGUR 14. *Ett alternativ*

Olika antal betydelser – ordningen mellan betydelserna

En följd av att det finns två målspråk och att förklaringarna är mycket kortfattade är att det vid en första anblick av en ordartikel ibland kan se ut som om vi anger olika antal betydelser (se fig. 15).

stupa
da 1. skråne stejlt 2. styrte, falde (i kamp)
no stupe

FIGUR 15. *Från svenska listan*

Men betydelseinnehållet av svenska *stupa* täcks in av norska *stupe*, medan det i den danska förklaringen måste spaltas upp.

Det kan också ibland se ut som om vi har kastat om ordningen mellan betydelserna (se fig. 16).

orm

da 1. orm 2. slange

sv 1. mask 2. orm

FIGUR 16. *Från norska listan*

Men betydelserna av norska *orm* kommer faktiskt i samma ordning i den danska och den svenska förklaringen. Det som heter *orm* på danska heter *mask* på svenska, och det som heter *orm* på svenska heter *slange* på danska.

Risker med likheten mellan språken

En risk med en flerspråkig ordbok, i synnerhet mellan tre så nära besläktade språk som här, är att man kan tendera att överdriva likheten mellan språken och att välja en ekvivalent som är föråldrad eller ovanlig, därför att det etymologiskt sett är samma ord som uppslagsordet. Särskilt frestande är det att överdriva likheten när det gäller norska i förhållande till danska. Här är några exempel på hur vi har gjort.

vartegn

no vartegn, kjennetegn

sv kännetecken

buntmager

no buntmaker

sv körsnär

FIGUR 17. *Från danska listan*FIGUR 18. *Från danska listan*

I förklaringen av da. *vartegn* har den norska motsvarigheten *vartegn* tagits med som ekvivalent även om detta ord är ovanligt, eftersom många norrmän ändå känner till det. Däremot har det ej tagits med som uppslagsord i den norska listan, just därför att det har blivit så ovanligt. Den etymologiska motsvarigheten i svenskan, *vårdtecken* (urspr. *vårtecken*), som länge levde kvar i vigselformuläret, har bedömts som så ovanlig i dag att den inte kan tas med som förklaring än mindre som uppslagsord. Av samma skäl måste man avstå från att ge *buntmakare*

som svensk förklaring till danska *buntmager*, och att ta upp det som svenskt uppslagsord.

Lömska ord

I en del interskandinaviska ordböcker och ordlistor är lömska ord markerade. Vi har däremot inte gjort någon sådan markering i *Skandinavisk ordbok*, eftersom vi bedömt att den sortens upplysningar inte hör hemma i en passiv, avkodande ordbok. En svensk som stöter på ordet *afdrag* i en dansk text och misstänker att det inte är lika med sv. *avdrag* slår upp ordet i den danska listan och får veta vad det betyder. Det är vad ordboken är till för. Syftet är inte att en dansk skall leta igenom den danska listan för att se vilka ord som kan vara lömska för svenskar. Man måste också ha klart för sig att alla ser inte samma lömskheter. Emellertid har flera som skrivit om *Skandinavisk ordbok* ändå efterlyst en markering av de lömska orden och menat att det kunde vara befogat att läsare blev uppmärksammade på sådana ord. Det kunde se ut som i fig. 19 eller fig. 20.

afdrag !
no avdrag
sv avbetalning

FIGUR 19

afdrag !
no avdrag
sv avbetalning
[sv *avdrag* = da, no *fradrag*]

FIGUR 20

Men man kunde naturligtvis också nöja sig med att förteckna de lömska orden i en separat lista längst bak i boken.

De delvis lömska orden

Helt i linje med att ordboken bara skall ta upp de ord som är svåra, så har exempelvis *saft* inte tagits upp i den svenska listan. Samma ord med den betydelsen finns nämligen även i danskan och norskan. (Även om man kanske hellre säger *saftevand* på danska om drycken saft utblandad med vatten.) Men eftersom *saft* har ytterligare en betydelse i danskan och norskan (det som svenska heter *sav*), så har ordet tagits med i den danska och norska listan. I sin anmälan anmärker Gellerstam (1996:348) på detta. Han undrar hur danskar och norrmän skall veta att det svenska *saft* inte kan betyda 'sav'. Vi menar att det inte är denna ordboks uppgift att tala om det. Ordet *saft* kan kallas för ett delvis

lömskt ord. Det kan inte vara till bekymmer för en dansk eller norrman som läser en svensk text. Därför behöver en dansk eller en norrman aldrig slå upp ordet. Skulle han vilja veta allt om det svenska ordet *saft*, så måste han gå till en annan ordbok. Så är det också i många andra fall: i den svenska och den norska listan saknas *guldsmed*, och i den svenska saknas *nål*, medan *guldsmed* finns med i den danska listan, och *nål* finns med i den danska och den norska listan, eftersom det danska *guldsmed* också är benämning på en insekt (no. *øyenstikker*, sv. *trollslända*) och *nål* i danskan och norskan även avser det nålformiga bladet på bl.a. en gran, alltså det som på svenska heter *barr*.

Gellerstam är inte den ende som anmärkt på vårt hanterande här. Kanske visar det att det även för lexikologer är svårt att acceptera en ordbok avsedd för rent passivt, avkodande bruk. Men vi menar att vi måste hålla fast vid detta. Ordboken är så pass liten att om man skulle bryta mot principen och ta med exempelvis *saft*, *guldsmed* och *nål* i den svenska listan skulle man bli tvungen att stryka andra ord.

Kan det rent ut vara så att den typ av ordbok som *Skandinavisk ordbok* representerar, en *receptionsordbok*, är så ovanlig att det är svårt att ta den till sig, eller är det just att det är fråga om tre näraliggande språk som är störande här? Jag måste lämna frågan öppen. När den andra upplagan så småningom börjar kännas en smula gammal, måste givetvis alla principer prövas på nytt.

Litteratur

Dansk-svensk ordbok 1958. Red. Bertil Molde. Stockholm: Svenska Bokförlaget.

- Gellerstam, Martin 1996: Skandinavisk ordbok. I: *LexicoNordica* 3, 347–348.
- Nordisk förvaltningsordbok*. 1983. NU 1982:12. Stockholm: Nordiska rådet och Föreningarna Norden.
- Nordisk leksikografisk ordbok* 1997. Red. Henning Bergenholtz m.fl. Skrifter utgitt av Nordisk språksekretariat nr 4. Oslo: Universitetsforlaget.
- Norsk-svensk ordbok* 1992. Red. Birgitta Fowler & Kjell Ivar Vannebo. Stockholm: Norstedts Ordbok.
- Norstedts Skandinaviska ordbok* 1994. Red. Birgitta Lindgren m.fl. Stockholm: Norstedts Ordbok.
- Skandinavisk ordbog* 1994. Red. Birgitta Lindgren m.fl. København: Gyldendal.
- Skandinavisk ordbok* 1994. Red. Birgitta Lindgren m.fl. Oslo: Kunnskapsforlaget.
- Skandinavisk ordbok*. Red. Birgitta Lindgren m.fl.
<<http://www.nada.kth.se/skandlexikon>>
- Svensk-dansk ordbog* 1954. Red. Valfrid Palmgren m.fl. København: Gyldendalske Boghandel. Nordisk Forlag.